

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1916 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder till motverkande av förefintliga missförhållanden med avseende på det sedliga tillståndet i riket.

Närvarande: herrar Petersson i Lidingö villastad, Alexanderson, Trana, Söderbergh*), Gezelius, Rogberg, greve Spens, Lars Olsson, Tisell, Schotte, Lindqvist i Stockholm, Pettersson i Bjälbo, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Karlsson i Fjäl och Borg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion nr 17, har herr *Thyrén* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, på vad sätt åtgärder, i lagstiftningsväg eller annorledes, må kunna vidtagas i syfte att motverka förefintliga missförhållanden med avseende på det sedliga tillståndet i riket, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Såväl under båda riksdagarna år 1914 som under riksdagen förlidet år väcktes motioner därom, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder mot den tilltagande sedliga urartningen. Såvitt motionerna hunno fram till behandling i kamrarna, blev utgången densamma: bifall av första och avslag av andra kammaren. Då emellertid jag för min del icke vill dela ansvaret för att en sådan utredning uppskjutes längre än oundgängligt, har jag utan tvekan ansett mig böra väcka en sådan motion även denna riksdag.

Det anmärktes från vissa håll mot den av mig år 1915 väckta motion i ämnet, att den saknade motivering. Visserligen kunde denna brist

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 9 saml. 14 häft. (Nr 19.)

i det väsentliga anses fylld genom den motivering, som innehölls i de år 1914 väckta motionerna, till hvilka min motion hänvisade. I varje fall har jag emellertid i ett i första kammaren den 17 april 1915 hållet anförande så utförligt ingått på de omständigheter, som enligt min mening tala för bifall till motionen, att jag icke nu har något väsentligt att tillägga, utöver vad där anförts. I betraktande av nämnda riksdagsprotokolls lätta tillgänglighet lärer det icke kunna anses nödigt eller lämpligt att här avtrycka hela detta vidlyftiga anförande. Det uppvisar emellertid i detalj, huru genomgående det på fasta könsförbindelser baserade familjelivet allt mer undantränges av lösare förbindelser — såvitt sådant kan deduceras ur statistikens uppgifter. Procenten av oäkta barn på barnföderskor, som från 1751 till 1903 successivt stigit från 2,46 till 11,81, har under åren 1903—1912 i regelbunden stigning passerat följande siffror: 11,81; 12,15; 12,43; 12,93; 13,23; 13,50; 14,13; 14,36; 14,94; 15,32. I absoluta siffror uttryckt har antalet äkta födda barn *sjunkit* från 121,146 år 1902 till 112,506 år 1912, under det att de oäkta föddas antal samtidigt *stigit* från 16,218 till 20,362. Än mer påfallande är promilletalet av 15—20-åriga ogifta barnaföderskor, beräknat på samtliga ogifta kvinnor i denna ålder. Det utgör: för 1860-talet: 3, 1870-talet: 4, 1880-talet: 5, 1890-talet: 7, år 1901: 9, år 1905: 10, år 1906: 11, år 1908: 12, år 1909: 13 samt år 1912: 14. Jämför man vidare promilletalena för oäkta barn vid mitten av 1700-talet, vid slutet av 1700-talet samt år 1911, så framkomma följande stigande serier: 1) beräknat på folkmängden: 0,9; 1,7; 3,6; 2) beräknat på barnaföderskor: 25; 50; 150; 3) beräknat på »ogifta kvinnor»: 12; 21; 44. Härtill komma starkt stigande siffror för äktenskapsskillnader, en notoriskt starkt ökad frekvens av fosterfördrivningar samt en ojämförligt större utbredning av s. k. preventivmedel — allt ägnat att ytterligare accentuera de anförda siffrornas betydelse såsom mätare på proportionen mellan fasta och lösa förbindelser. Vidare bör härmed jämföras den avtagande äktenskapsfrekvensen: promilletalena på folkmängden för vuxna ogifta och för gifta stod ännu vid medlet av 1700-talet så långt från varandra som 236 och 365; utgjorde år 1890 272 och 334; hava år 1911 ryckt samman till 295 och 328. Antalet vuxna ogifta är för närvarande omkring 1,650,000. I fullkomlig överensstämmelse med alla de nämnda symptomerna stå de inom vissa delar av landet, även för kvinnornas vidkommande, höga siffrorna för insjuknade i könssjukdomar; den årliga siffran för Stockholm är ungefärligen densamma som födelsetalet i staden.

Ett sådant sakernas tillstånd synes i hög grad påkalla en allvarlig undersökning, huruvida praktiska åtgärder kunna utfinnas, vilka, vare sig genom att försvaga de till löshet drivande, eller genom att stärka de åter-

hållande faktorerna, kunna antagas medföra om icke en återgång så åtminstone ett hejdande av en utveckling, vars betydelse för land och folk bör utan vidare påpekande vara tämligen tydlig.»

Att frågan åter väckts i nu föreliggande form beror, fortsätter motionären, därpå, att man icke rättvisligen kan fordra eller vänta, att en reform, varav så många och starka intressen måste känna sig hotade, skall igångsättas av regeringen utan riksdagens stöd eller rentav mot riksdagens upprepade gånger uttalade vilja.

Såsom i motionen erinras, har föreliggande fråga tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Vid januaririksdagen 1914 och, efter denna riksdags upplösning, jämväl vid senare riksdagen samma år väcktes inom båda kamrarna motioner med hemställan om vidtagande av åtgärder i samma syfte, som nu föreslagits. Över dessa motioner avgav lagutskottet vid senare riksdagen 1914 utlåtande, nr 14, däri hemställdes om avlåtande av en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.

Ifrågavarande hemställan godkändes av första kammaren men blev av andra kammaren avslagen.

Frågan återupptogs emellertid vid 1915 års riksdag i motion av herr Thyren med i huvudsak samma hemställan.

Jämväl i anledning härav hemställde lagutskottet, att riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte. Utgången i kamrarna blev emellertid densamma som föregående år.

Orsakerna till de missförhållanden med avseende å det sedliga tillståndet i riket, som må förefinnas, torde vara både många och djupt liggande samt i stort sett sammanhänga med hela den moderna samhällsutvecklingen. Så mycket svårare lär därför vara att anvisa de verk sammaste botemedlen. Varken i motionen eller under frågans tidigare behandling i riksdagen har närmare angivits några riktlinjer för den ifrågasatta utredningen.

Att samhällsföreteelser av här ifrågavarande art på verksamt sätt mera direkt skulle kunna bekämpas genom nya lagbud, anser sig utskottet på goda grunder böra betvivla, även om i vissa avseenden ytterligare lagstiftningsåtgärder tilläventyrs skulle kunna ifrågasättas, exempelvis i fråga om rättande och omhändertagande av minderåriga förbrytare samt sedligt värdade och försummade barn. För ett verkligt avhjälpande av befintliga sedliga missförhållanden erfordras säkerligen andra medel. Bifall till mo-

Frågans tidigare behandling inom riksdagen.

Utskottets yttrande.

tionärens förslag skulle också i själva verket innebära en framställning om upptagande ur speciell sedlighetssynpunkt av samhällsförbättringsarbetet på alla områden. Ehuru ett djupgående socialt reformarbete tydligen måste äga gynnsamma återverkningar på det allmänna sedlighetstillståndet, synes det utskottet icke mindre uppenbart, att det vore ett felgrepp att upptaga frågorna om lämpliga åtgärder på de mångskiftande sociala områdena i ett sammanhang under synpunkten av sedlighetens höjande såsom ledande arbetsprincip. Tvärtom är det klart, att reformarbetet måste fortgå på de särskilda arbetsområdena vart för sig med de mera omedelbart åsyftade sociala verkningarna såsom riktpunkt.

Utskottet vill tillika erinra om den utredning och de förslag, som avgivits av den s. k. reglementeringskommittén, i anledning av vars förslag riksdagen inom den närmare framtiden torde kunna motse framställning från Kungl. Maj:t.

Motionärens farhågor beträffande utsikten till initiativ från Kungl. Maj:ts sida synas obefogade. Därest Kungl. Maj:t delar motionärens åsikt om behovet av åtgärder för det sedliga tillståndets höjande, torde den behandling, frågan tidigare rönt inom riksdagen, enligt utskottets förmenande snarare vara ägnad att undanröja eventuella betänkligheter mot framläggandet av förslag till för ändamålet erforderliga sociala reformer.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1916.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservation:

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Trana*, *Gezelius*, *Rogberg*, greve *Spens*, *Tisell*, *Pettersson* i Bjälbo och *Gustafsson* i Örebro, vilka an-

sett, att utskottet på skäl, som av utskottet anförts, när ifrågavarande ämne de två föregående åren behandlats, bort hemställa, »att riksdagen i anledning av herr Thyréns förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t tacktes taga under övervägande, huruvida och på vad sätt åtgärder, i lagstiftningsväg eller annorledes, må kunna vidtagas i syfte att motverka förefintliga missförhållanden med avseende på det sedliga tillståndet i riket, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.»
